Taito-ohjelma aikuisten perustaitojen kehittäjänä

OSALLISENA VERKOSSA-loppuseminaari, Rovaniemi

Marika Lindroth, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus

19.3.2018

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Vipuvoimaa EU:lta 2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

PIAAC

- PIAAC: Programme for the International Assessment of Adult Competencies, Survey of Adult Skills
- Taitojen suora arviointi ja laaja taustakysely (koulutus, työhistoria, taitojen käyttö …)
- OECD:n organisoima
- Kohdejoukkona kaikki 16–65-vuotiaat maassa asuvat henkilöt, joita Suomessa otantahetkellä keväällä 2011 noin 3,5 miljoonaa
- Tiedonkeruu Suomessa: elokuu 2011 – maaliskuu 2012
- Uusi PIAAC tiedonkeruu suunniteltu vuodelle 2021, tulokset 2023?

Tiedonkäsittelyn avaintaidot

Lukutaito

Kirjoitettujen tekstien ymmärtäminen, arvioiminen ja käyttäminen sekä niiden lukemiseen sitoutuminen. Mukana myös erilaisilla sähköisillä näyttöruuduilla esitettävät tekstit (viisi tasoa).

Numerotaito

Yksilön kyky hankkia, käyttää, tulkita ja viestiä numeerista tietoa (viisi tasoa).

Tietotekniikkaa soveltava ongelmanratkaisutaito

Kyky hyödyntää digitaalisia viestintävälineitä ja tietoverkkoja tiedon hankkimisessa, arvioimisessa, viestinnässä ja käytännön toiminnassa (kolme tasoa).

Miksi tärkeitä taitoja?

- Ne ovat välttämättömiä, jotta voi täysipainoisesti osallistua työelämään, koulutukseen ja muuhun sosiaaliseen ja yhteiskunnalliseen elämään
- Hyvin siirrettäviä, siis käytettävissä monenlaisissa erilaisissa konteksteissa ja tilanteissa
- Opittavia ja siksi niihin myös voidaan vaikuttaa koulutuspoliittisin ja muin toimin
- Näiden taitojen riittävä hallinta on sekä elinikäisen oppimisen edellytys että tietoyhteiskunnan työ- ja arkielämään osallistumisen välttämätön väline. Ne luovat perustan, jonka pohjalta opitaan muita eriytyneempiä, mm. erilaisissa töissä tarvittavia taitoja.

PIAAC -tulokset antoivat sekä ylpeyden- että huolenaiheita

Maavertailussa Suomi pärjäsi erinomaisesti *… mutta*

- Suomessa tasolla 1 tai sen alapuolella:

lukutaito 370 000, numerotaito 450 000, molemmat 280 000,

600 000 jompikumpi tai molemmat heikolla tasolla

- Tietotekniikkaa soveltavassa ongelmanratkaisutaidossa alle tason 1 tai tieto puuttuu: 1 000 000

- Erot ovat suuria eri väestöryhmien välillä, etenkin koulutus ja ikä vaikuttaa

OECD:n maakatsaus 2015

OECD Skills Studies 2015. Building Skills for All: A Review of Finland. Policy Insights on Literacy, Numeracy and Digital Skills from the Survey of Adult Skills.

Kohteena ne, joiden taidot puutteellisimmat, erityisesti ikääntyvät, nuoret koulutuksen ulkopuolella, maahanmuuttajat. Suosituksia:

- Lisää huomiota luku- ja numerotaidolle aikuiskoulutuksessa ja laajemminkin; taitojen arviointi, henkilökohtaistaminen, perustaitojen kehittäminen kontekstissa, toimenpiteiden arviointi
- Tavoitteet korkeammalle kuin vähimmäistasolle
- Huomiota perustaitoihin mm. ammatillisessa koulutuksessa
- Korkeakoulutukseen pääsyn parantaminen
- Maahanmuuttajille henkilökohtaistaminen entistä vahvemmin
- Koulutuksen järjestäjien huomiota ikääntyvien digitaitojen parantamiseen http://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/Building-Skills-For-All-A-Review-of-Finland.pdf

Taito-ohjelman perustietoja

- **Osa Kestävää kasvua ja työtä 2014-2020 –Suomen rakennerahasto-ohjelmaa**
- ja OKM:n valtakunnallista Osuvaa osaamista – toimenpidekokonaisuutta
  - Rahoitus n. 11,1 M€
- Tähän mennessä rahoitettu 15 hanketta, rahoitusta jäljellä n. 4,8 M€

Taito-ohjelman perustietoja

- Lukutaito, numerotaito sekä tieto- ja viestintätekniikkataidot ovat nyky-yhteiskunnan perustaitoja, jotka ovat edellytys täysipainoiselle työelämään osallistumiselle ja perusta elinikäiselle oppimiselle
- Kehitetään ja juurrutetaan työhön ja työtaitoihin sekä koulutukseen pääsemiseen ja koulutuksessa pysymiseen kytkeytyviä toimintamalleja heikot perustaidot omaavien aikuisten taitojen parantamiseksi
- Kohderyhmänä sellaiset väestöryhmät, joiden perustaitojen hallinta on niin heikkotasoista, että heillä on vaikeuksia toimia täysipainoisesti työssä ja arjessa
- Tärkeää myös perustaitopuutteiden tunnistaminen

Käynnissä olevat hankkeet

- OSALLISENA VERKOSSA-digitaalisia taitoja maahanmuuttajille, https://www.osallisenaverkossa.com/
- TAIKOJA-koordinaatiohanke, https://blogs.sis.uta.fi/taikoja/
- PUHTI-ohjauksen tahto ja taito (päättyy 31.3.), http://www.kvlakk.fi/fi/projektitoiminta/projektit/puhtiohjauksentahtojataito#.WqEl8MsUmpo
- Oppimisvaikeuksista työpaikan osaamisvalmiuksiin, https://www.oppi-va.fi/
- Taitotuunaajat, http://www.erilaistenoppijoidenliitto.fi/?page_id=6002

Käynnissä olevat hankkeet

- Noheva, https://www.kiipula.fi/kehittaminen
- PONNU-perustaitoja vahvistamalla tavoitteeseen, https://www.siltavalmennus.fi/ponnu-hanke/
- Digipolku töihin, https://www.ok-sivis.fi/hankkeet/digipolku-toihin.html
- Perustaidot haltuun-malli maahanmuuttajien opetus- ja ohjaushenkilöstön koulutukseen, https://www.jyu.fi/hytk/fi/laitokset/solki/perustaidot-haltuun-hanke

Käynnissä olevat hankkeet

- Taitava Opva, https://www.kktavastia.fi/projektit/eu-projektit/uusi-19/
- Työelämän digitaitoja tutor-mallilla, http://rosa.utu.fi/themes/project/36/
- InPromptu-tukea digiosaamiseen, https://www.eura2014.fi/rrtiepa/projekti.php?projektikoodi=S21238
- Vahvistu verkossa, https://www.eura2014.fi/rrtiepa/projekti.php?projektikoodi=S21264
- TAHTI-taitoa ja tahtoa aikuisten oppimiseen (aloitus 1.4.)

Taito-ohjelman hankkeiden toteuttajia ja kohderyhmiä

- Suurin osa hankkeiden toteuttajista on 2. asteen oppilaitoksia, myös yliopistoja, ammattiliittoja ja muita kolmannen sektorin toimijoita on mukana
- Hankkeiden kohderyhmissä on paljon opiskelijoita tai opiskelemaan pyrkiviä
- Joissakin hankkeissa on myös yritysten henkilöstö kohderyhmänä, näitä hankkeita toivottaisiin lisää
- Hankkeissa kohderyhmänä lisäksi koulutuksessa aliedustettuja ryhmiä sekä koulutuksen/työelämän ulkopuolella olevia, jotka halutaan saada takaisin koulutukseen/työelämään
- Myös opetus- ja ohjaushenkilöstön osaamisen kehittäminen keskeistä

Hankkeiden toimintaa ja tuloksia: Työelämän ICT-taidot kaupan alalla

- Hankkeessa kehitettiin verkkopohjainen tietoteknisten taitojen osaamistesti, joka antaa lähtökohdat koulutustarpeen mittaamiseen ja koulutussuunnittelun. Varsinaiset koulutukset voivat toimia merkittävänä motivaation synnyttäjänä tietotekniikkaa ja oman osaamisen kehittämistä kohtaan. Hankkeen tieto- ja viestintätekniikan taitoja kehittävä lähikoulutus vaikutti käynnistäneen monilla osallistuneilla myönteisen kehityskulun. Tehokkainta olisi kytkeä taitojen päivittäminen ja opiskelu osaksi työpaikalla oppimista tai ammatillista koulutusta. Testi ja muu materiaali löytyy osoitteesta https://rosa.utu.fi/tradeict/

Hankkeiden toimintaa ja tuloksia: PUHTI-ohjauksen tahto ja taito

- Puhti-hankkeessa on havaittu, että perustaitojen parantaminen on ollut tarpeellista aikuisten opiskelijoiden opintojen etenemiseksi. Tarve on ollut suuri ja opiskelijat kaipaavat ohjausta, heidän mielestään sitä saisi olla enemmän. Perustaitoja on kehitetty esim. Puhti-pajoissa.
- Kouluttajien/opettajien ohjausosaamisen kehittämisessä on keskusteltu ohjaamisesta ja uudesta opettajuudesta. On tärkeää integroida tuki ja ohjaus ammatilliseen koulutukseen. Kouluttajien ja opettajien ammatillinen osaaminen tarvitsee rinnalle taitoja opiskelijoiden kohtaamiseen ja heidän ohjaamiseen ja tukemiseen mm. ratkaisukeskeisillä tavoilla koko heidän opiskelunsa ajan.
- Puhdin toimintoja voi katsoa täältä: https://sway.com/48zTM4AiZDZnMqFs

Hankkeiden toimintaa ja tuloksia: Oppimisvaikeuksista työpaikan osaamisvalmiuksiin

- Hanke on vienyt toimintaa yrityksiin ja tarkoituksena on tarjota apuvälineitä ja menetelmiä heikkojen perustaitojen parantamiseen. Tärkeää on saada eri sidosryhmät huomaamaan apukeinojen hyödyt ja sitoutua toimintaan.
- Oppimisvaikeudet ovat aiheena edelleen varsin tuntematon työpaikan arjessa. Esimiesten haastattelu on toiminut hyvänä keinona saada tietoon yrityksessä tunnistettuja tuen tarpeita tai ongelmatilanteita, joihin hanke voi tarjota asiantuntijatukea.
- Hanke haluaa edistää puheeksi ottamisen kulttuuria työpaikoilla. ”Oppimisvaikeus” kantaa vielä aikuisten kohdalla leimaa, ja siitä puhuminen on vaikeaa.
- Ongelmien tai haasteiden esiintuominen ei yleisesti ottaen tunnu edistävän käytäntöjen levittämistä eri toimijakentille. Tärkeää on tuoda esiin se miten organisaatio hyötyy heikkojen perustaitojen parantamisesta yleisesti. Esimerkiksi aikaa säästyy, työpaineet vähenevät, edistetään jatkuvaa oppimista.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma
Vipuvoimaa EU:lta 2014–2020
Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Hankkeiden toimintaa ja tuloksia: Taitotuunaajat

- Yksilöllinen ohjaus avaa oppijan oman aktiivisuuden
- Oppijan asenne ja suhtautuminen niin opintoihin, omaan osaamistasoon kuin yleensä arkeen on keskeinen. Asenne on prosessin alussa kielteinen ja epäuskoinen omaan oppimiseen ja osaamiseen. Harjoitteiden ja keskustelujen kautta oppijaa ohjataan huomaamaan omat voimavarat, kehittämään niitä ja luottamaan omaan osaamiseen.
- Asenteen korjautuessa myös oppijan itsetunto ja usko omaan osaamiseen kasvaa ja tulee myönteiseksi, myös arjen hallinta ja ajankäyttö hahmottuvat selkeämmiksi. Ajanhallinta on usein keskeinen elementti, jonka oppimisen jälkeen muut osa-alueet asettuvat helpommin paikoilleen.
- Tämä antaa pohjan valmiudelle ryhtyä kehittämään varsinaisia oppimisen taitoja, työmuistia, keskittymistä, aikataulutusta ja konkreettisia lukemisen, kirjoittamisen, matematiikan ja digiosaamisen taitoja.

Kestävä kasvua ja työtä -ohjelma
Vipuvoimaa EU:lta 2014–2020
Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Hankkeiden toimintaa ja tuloksia: Taitotuunaajat

- Perustaidot löytyvät monilta. Ne ovat vain ruosteessa käyttämättömyyden ja kielteisen asenteen alla. Yllättävän pienillä harjoitteilla saadaan jo kehitystä parempaan aikaiseksi, mutta oppijan oman motivaation pitää herätä ja säilyä prosessin ajan.
- Lopputuloksena on tasapainoinen oppija, joka tiedostaa omat vahvuudet ja osaa hyödyntää niitä. Erilainen oppiuus ei väisty hänen elämästään, mutta oppija oppii huomioimaan sen ja varautumaan tilanteisiin, joissa esim. lukivaikeus tuo lisähaastetta ja käyttämään tietoisesti apunaan kompensointikeinoja ja oppimisen tuen välineitä. Erilaisen oppijan, joka parantaa omia perustaitojaan on opittava ensin hyväksymään oman osaamiseen vaikuttavat tekijät ja suunnittelemaan toimintansa huomioiden ne. Ne eivät rajoita hänen toimintaansa, mutta tuovat siihen toisinaan lisätyötä vaativia elementtejä.

Hankkeiden toimintaa ja tuloksia: Digipolku töihin

- Maahanmuuttajataustaiset henkilöt ovat kiinnostuneita vertaistoimintana tapahtuvasta opiskelusta. Erityisen toimivaksi on havaittu ryhmämalli, jossa yhdistyksen jäsen kävi kouluttautumassa digiohjaajaksi ja hän ohjaa nyt toisen ohjaajan kanssa oman maahanmuuttajayhdistyksensä jäsenille digitaitoja. Ryhmään on saatu mukaan maahanmuuttajanaisia, joiden digitaidot ovat tähän saakka rajoittuneet vain älypuhelimen kautta sosiaalisen median käyttämiseen.
- Ensimmäisten kokemusten perusteella tuntuu, että juuri tällaiselle matalan kynnyksen opiskelulle on suuri tarve, mutta ongelmana on, kuinka tavoittaa oppia tarvitsevat maahanmuuttajat.

- **TAIKOJA-hankkeen nettitesti julkaistiin 6.9.2017 – Päivitettiin-marraskuussa 2017**

- **Mukana kaikkiaan 15 kysymystä kolmesta aihealueesta - luku-, numero- ja ICT-taidot. Toimii tietokoneilla ja mobiililaitteilla selainpohjaisesti.**

- **Testin lähtökohta on nostaa perustaitopuutoksia yleiseen keskusteluun helposti lähestyttävän verkkotestin keinoin. Tarkoituksena on tuoda viitteellisesti esiin tilanteita, joissa heikot perustaidot haittaavat arkielämää.**

- **Testikysymyksillä on yhtymäkohtia kansainväliseen PIAAC-aikuistutkimukseen.**

- **perustaitotesti.fi**

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa EU:lta 2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

23.3. päättyvä haku

- Haetaan sekä yhtä koordinoivaa hanketta että Taito-ohjelmaa toteuttavia hankkeita

- Toteuttavien hankkeiden haun painopisteenä hankkeet, joissa kehitetään ja juurrutetaan työhön ja työtaitoihin tai koulutuksessa pysymiseen tai koulutukseen pääsemiseen kytkeytyviä valtakunnallisia toimintamalleja heikot perustaidot (luku-, numero- sekä tieto- ja viestintätekniset perustaidot) omaavien aikuisten taitojen parantamiseksi.
- Hankkeiden on pohjauduttava PIAAC-tutkimuksessa määriteltyihin perustaitoihin.

23.3. päättyvät haku, koordinoivan hankkeen tehtävät

- Edistää toimenpidekokonaisuuteen liittyvää kehittämishanketoimintaa tukemalla hankkeiden ja toimijoiden tiedonvaihtoa, verkostoitumista sekä toiminnan tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta (mm. juurruttaminen) sekä aktivoimalla potentiaalisia hanketoimijoita.
- Tuottaa (kartoittaa, kokoaa, tiivistää) ja välittää tietoa toimenpidekokonaisuuden kehittämishankkeiden hyvistä käytännöistä ja teemaan liittyvistä tutkimuksista ja kehittämistyöstä
- Järjestää hyvistä käytännöistä ja tutkimuksesta koulutus- ja informaatiotilaisuuksia, joissa tuodaan yhteen toimenpidekokonaisuuden toimijat sekä näiden sidosryhmiä ja yhteistyökumppaneita.
- seuraa ja arvio koko Taito-ohjelman edistymistä ja toteutumista

Valtakunnallisuus

- Hankkeita tulee toteuttaa valtakunnallisesti (hanketta toteutetaan usealla alueella tai sen toimenpiteisiin on mahdollisuus osallistua koko maassa) tai niiden tulee olla valtakunnallisesti merkittäviä.
- Tyypillistä verkostomainen toteutustapa.

Rahoitus

- Tuki on enintään 80 % hankkeen kokonaiskustannuksista.
- Muu rahoitus voi olla kunta- tai muuta julkista ja/tai yksityistä rahoitusta.
- Hakijan on osallistuttava hankkeen kustannuksiin myös omarahoitusosuudella.

Hakeminen

- Haku päättyy 23.3.2018
- Hakuaineisto: www.rakennerahastot.fi, ajankohtaista, hakuajat
- Haku tapahtuu sähköisesti internetissä osoitteessa www.eura2014.fi.
- Hakemukset osoitetaan Pohjois-Pohjoismaan ELY-keskukselle
- Seuraava haku todennäköisesti syksyllä 2018, varmistuu loppukeväästä
- Hausta ilmoitetaan rakennerahastot.fi-sivuilla

Lisätiedot

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus:

-Marika Lindroth, s-posti: marika.lindroth@ely-keskus.fi, puh. 0295 037 082

Opetus- ja kulttuuriministeriö:

- Erno Hyvönen, s-posti: erno.hyvonen@minedu.fi, puh. 0295 330 398

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa EU:lta 2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto